

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ομήρου, «Ιλιάδα» Γ 1-244

Τίτλος:

«Οι Πρωταγωνιστές»

Συγγραφή: ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

Εφαρμογή: ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Οι πρωταγωνιστές

Εφαρμογή σεναρίου

Μαρία Τσούμαρη

Δημιουργία σεναρίου

Μαρία Τσούμαρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012.

Σχολική μονάδα

Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ομήρου, «Ιλιάδα» Γ 1 - 244: «Όρκοι. Τειχοσκοπία. Αλεξάνδρου και Μενελάου μονομαχία».

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Νεοελληνική Γλώσσα

Νεοελληνική Λογοτεχνία

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Εικαστικά

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: Αίθουσα διδασκαλίας, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων

II. Εικονικός χώρος: διαδίκτυο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτείται:

I. Σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής:

α) Η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα στην αίθουσα διδασκαλίας με σύνδεση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, προβολικό μηχάνημα που να συνδέεται με φορητό υπολογιστή.

β) Η χρησιμοποίηση του εργαστηρίου πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, η χρήση τεσσάρων τουλάχιστον φορητών υπολογιστών συνδεδεμένων με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας.

II. Σε επίπεδο μαθητικών δεξιοτήτων:

α) Οι μαθητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση λογισμικών κειμενογράφου (Word) και παρουσίασης (PowerPoint) και με την πλοήγηση στο διαδίκτυο.

β) Οι μαθητές πρέπει να είναι μυημένοι στην εργασία σε ομάδες

Σε αντίθετη περίπτωση ο διδάσκων φροντίζει πριν από την εφαρμογή του σεναρίου να εξασφαλίσει αυτές τις προϋποθέσεις και να εξασκήσει στοιχειωδώς τους μαθητές του.

III. Σε επίπεδο οργάνωσης τάξης:

α) Ο εκ των προτέρων χωρισμός των μαθητών σε ομάδες. Βασικό κριτήριο συγκρότησης των ομάδων είναι σε κάθε ομάδα να υπάρχει ένας τουλάχιστον μαθητής που να χειρίζεται επαρκώς Η/Υ, δηλαδή να πληκτρολογεί με σχετική ευκολία και να γνωρίζει να πλοηγείται στο διαδίκτυο.

β) Ο διδάσκων, αν το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να ορίσει ρόλους για κάθε μέλος των ομάδων, για να διευκολύνει τη συνεργασία των μαθητών: πχ. χειριστής Η/Υ, συντονιστής, αναγνώστης, γραμματέας, διαμεσολαβητής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη

Το σενάριο στηρίζεται

Μαρία Τσούμαρη, «Οι Πρωταγωνιστές», Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση), Ιλιάδα, Β΄ Γυμνασίου, 2012

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές παρακολούθησαν πώς ο Όμηρος σκηνοθετεί την προετοιμασία των δύο αντίπαλων στρατοπέδων για πολεμική αντιπαράθεση, συστήνοντάς μας τους σημαντικότερους πρωταγωνιστές του έπους, εκτός του Αχιλλέα. Οι μαθητές ασκήθηκαν στην ακουστική κατανόηση των πρώτων 120 στίχων της ραψωδίας και στη γραπτή απόδοση του περιεχομένου τους με τη μορφή δημοσιογραφικού ρεπορτάζ: «Τι γίνεται στο πεδίο εκτός τειχών». Στους επόμενους στίχους της *Τειχοσκοπίας* όπου κυριαρχεί η μορφή της Ελένης με την απαστράπτουσα ομορφιά, οι μαθητές διερεύνησαν τον τρόπο με τον οποίο δηλώνεται η ομορφιά της Ελένης σε σύγκριση με τον τρόπο που δηλώνεται η ομορφιά του Πάρη. Διαπίστωσαν πως η ομορφιά και των δυο πρωταγωνιστών συνδέεται με την ενοχή και τον όλεθρο. Οι μαθητές δημιούργησαν ένα πρόγραμμα παρουσίασης με τους πρωταγωνιστές, μάχιμους και μη, του έπους που παρελαύνουν στους στίχους της *Τειχοσκοπίας*, παρουσιάζοντας τα εξωτερικά χαρακτηριστικά και το ήθος τους καθώς και οπτικό υλικό αντλημένο από την αρχαία αγγειογραφία. Τέλος επισκέφτηκαν την [Ανεμόσκαλα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και επέλεξαν ποιήματα Νεοελλήνων ποιητών με θέμα την ομορφιά.

Επιχείρησαν επίσης με το πρόγραμμα [Google Art Project](#) μια εικονική περιήγηση σε μουσεία για να προσεγγίσουν την εικαστική αποτύπωση της ομορφιάς.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Συνήθως στη διδασκαλία της Γ ραψωδίας εστιάζουμε αποκλειστικά στην *Τειχοσκοπία* και ειδικότερα στο δημοφιλές θέμα της απόδοσης της εκθαμβωτικής ομορφιάς της Ελένης μέσα από τα μάτια των γερόντων της Τροίας και τις αντιδράσεις τους. Έτσι όμως μας διαφεύγει το συνολικό στήσιμο της σκηνής από τον Όμηρο: **έξω** από τα τείχη **και κάτω** στο πεδίο της μάχης βρίσκονται οι δύο αντίπαλοι στρατοί Έλληνες και Τρώες· από τις τάξεις τους ξεχωρίζουν οι δύο αντίζηλοι ο Μενέλαος και ο Πάρης, με τη φιλάρεσκη και προκλητική ομορφιά του, στην οποία εμμένει η Ομηρική γραφίδα, καθώς την αντιπαραθέτει με το αντιηρωικό του ήθος. **Μέσα** στην πόλη **και πάνω** στα τείχη ο Όμηρος τοποθετεί το γέρας της σύγκρουσης, μια άλλη ομορφιά στη θηλυκή και απόλυτη εκδοχή της, την Ελένη. Στο πεδίο της μάχης ο Πάρης κατακρίνεται για τη συμπεριφορά και τις επιλογές του. Στα τείχη η Ελένη παραμένει ακατάκριτη από τους άλλους· μόνο η ίδια αποδίδει ευθύνη στον εαυτό της. Και οι δύο ομορφιές στη συμπλοκή τους γενούν την ενοχή και τον όλεθρο. Ταυτόχρονα αναδεικνύεται η αξιακή κλίμακα της ομηρικής κοινωνίας, η εκτίμηση του αντιπάλου, η ανάδειξη όχι μόνο των σωματικών αλλά και των νοητικών προσόντων των ηρώων.

Η διδακτική πρόταση στηρίζεται στη *διερευνητική ανακαλυπτική μάθηση* και τη *θεωρία της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης* (Vygotsky 1978), αξιοποιούνται οι *πολυγραμματισμοί* (Kress, 2000/Kress & van Leeuwen, 2001) και στα πλαίσια του *ρόμβου γλωσσικής εκπαίδευσης* (Κουτσογιάννης, 2012) δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη των μαθητών ως κριτικών υποκειμένων. Προκρίνονται, επίσης, βιωματικές μέθοδοι μάθησης.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

- Να αποκτήσουν οι μαθητές μια εμπειρία ακουστικής και όχι αναγνωστικής πρόσληψης του επικού κειμένου, προσεγγίζοντας του πρώτους 120 στίχους της Γ ραψωδίας σε μετάφραση Δ. Ν. Μαρωνίτη και απαγγελία της Εύας Κοταμανίδου.
- Να διερευνήσουν τη σκηνοθεσία της πρώτης ομηρικής σκηνής μάχης: τα δυο αντίπαλα στρατόπεδα και στο κέντρο το διακύβευμα του πολέμου, η ωραία Ελένη.
- Να γνωρίσουν τους βασικούς ομηρικούς ήρωες, να τους χαρακτηρίσουν και να αναζητήσουν την οπτική αναπαράστασή τους σε δεδομένα της αγγειογραφίας.
- Να διαπιστώσουν το ομηρικό ηρωικό ιδανικό, που απαιτούσε από τους ήρωες νοητικά προσόντα αντίστοιχα των σωματικών και εξύψωνε τους αντιπάλους.
- Να διαπιστώσουν την αντίληψη του Ομήρου για «διπλή αιτιότητα» στις επιλογές των ηρώων του: προσωπική υπευθυνότητα και θεϊκή υπευθυνότητα.
- Να διαπιστώσουν τη λεπτότητα με την οποία χειρίζεται την παρουσία της Ελένης στην Τροία ο Πρίαμος και οι άλλοι Τρώες, δείγμα ενός ανώτερου ήθους και πολιτισμού.
- Να διερευνήσουν τη σημασία της ομορφιάς και α) την απόδοσή της μέσα στο ομηρικό έπος και τη νεοελληνική ποίηση και β) την εικαστική αποτύπωσή της από την αρχαιότητα (αγγειογραφίες, αγάλματα) ως τις μέρες μας (μεγάλοι ζωγράφοι κλπ).

Γνώσεις για τη γλώσσα

- Οι μαθητές καλούνται να ασκηθούν στην απόδοση μιας αφήγησης (της ομηρικής) με δημοσιογραφικό λόγο.
- Να ασκηθούν στην περιγραφή και την ηθογράφηση προσώπων (χρήση του επιθέτου).
- Να μνηθούν στη λειτουργία της γλώσσας σε πολυτροπικά κείμενα. Ειδικότερα να διαπιστώσουν α) τη δομή - μορφή της γλώσσας σε ένα

ηλεκτρονικό άρθρο που προορίζεται για ανάγνωση και β) στη δομή - μορφή ενός κειμένου σε ένα πρόγραμμα παρουσίασης (PowerPoint) που προορίζεται να συνοδεύει μια προφορική εισήγηση για ένα θέμα και γ) να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες εμπλοκής/ χρήσης και άλλων εξωγλωσσικών κωδίκων, οπτικών, ηχητικών κλπ. στα ηλεκτρονικά κείμενά τους.

Γραμματισμοί

- Να ασκηθούν οι μαθητές στην *ακουστική κατανόηση* “listening comprehension” της *απαγγελίας* των πρώτων 121 στίχων της «Ιλιάδας» και στη γραπτή απόδοση του περιεχομένου τους.
- Να πειραματιστούν με το δημοσιογραφικό λόγο μετατρέποντας ένα επικό επεισόδιο σε δημοσιογραφικό ρεπορτάζ.
- Να παραγάγουν πολυτροπικά κείμενα.
- Να ασκηθούν στην ηθογράφιση προσώπων.
- Να αξιοποιήσουν ψηφιακές βάσεις δεδομένων αρχαίας τέχνης, όπως π.χ. του «Μικρού Απόπλου» και του «Ελληνικού Πολιτισμού».
- Να εξοικειωθούν με τη χρήση της «Ανεμόσκαλας» του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας.
- Να επιχειρήσουν μια εικονική περιήγηση σε μουσεία με τη χρήση του Google Art Project.
- Να χρησιμοποιούν κριτικά το διαδίκτυο.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε

Ε. ΔΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η ομορφιά συνδέεται συνήθως με θετικές έννοιες, καταστάσεις, εικόνες. Στον ιλιαδικό μύθο όμως η ομορφιά, του Πάρη αρχικά και της Ελένης κατόπιν, προβάλλεται στο πλαίσιο μιας επικείμενης πολεμικής σύγκρουσης, της πρώτης του

έπους, την οποία ουσιαστικά επιβραδύνει. Πώς διαχειρίζεται ο Όμηρος την ομορφιά και πώς άλλοι νεοέλληνες ποιητές; Γενικότερα πώς αναδεικνύονται οι ομηρικοί ήρωες ήταν τα βασικά ερωτήματα που αποτέλεσαν την αφετηρία της παρούσας διδακτικής πρότασης.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο επιδιώκει να καλύψει τους διδακτικούς στόχους της ενότητας όπως αναφέρονται στο [Βιβλίο του Εκπαιδευτικού](#) (σ. 61-2). Ειδικότερα:

- «Να γνωρίσουν τους σημαντικότερους ήρωες του έπους -Τρώες και Αχαιούς- και κυρίως την Ελένη, αιτία και επίκεντρο του πολέμου».
- «Να παρακολουθήσουν την κατόπτευση του αχαϊκού στρατοπέδου, «τειχοσκοπία», και να αναπλάσουν με τη φαντασία τους το χώρο των πολεμικών επιχειρήσεων».
- «Να απολαύσουν και να εκτιμήσουν την περιγραφική και την ηθογραφική ικανότητα του ποιητή».

Επίσης αξιοποιεί κείμενα νεοελλήνων ποιητών ενταγμένα στη θεματική ενότητα «ομορφιά».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο πλαίσιο του σεναρίου οι μαθητές αναπτύσσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες , χρησιμοποιώντας λογισμικά κειμενογράφου (Word) και παρουσίασης (PowerPoint) για την παραγωγή μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων. Αναζητούν και αξιοποιούν ποικίλο υλικό από το διαδίκτυο σε ιστοσελίδες και δικτυακούς τόπους - [Ανεμόσκαλα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, [Σώματα κειμένων](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, [Μικρός Απόπλους](#), [Ελληνικός Πολιτισμός](#), [Google Art Project](#) (κριτικός γραμματισμός). Ακούνε αρχεία παραστάσεων (οπτικοακουστικός γραμματισμός).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Β΄ Γυμνασίου: Ομηρικά Έπη «Ιλιάδα»

[Ραψωδία Γ 1-244](#)

[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Ομήρου «Ιλιάδα»](#). 1997 [1955]. Μτφρ. Ν. Καζαντζάκης – Ι. Θ. Κακριδής. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας». [Ιστοχώρος του Ν. Μαμαλούγκου - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών].

Ομήρου, [«Ιλιάδος Γ»](#), 129-244. ⁴1970 [1922]. Στο «Ομήρου *Ιλιάς*». Μτφρ. Ι. Πολυλάς. Αθήνα: Γ. Ι. Βασιλείου [«Μικρός Απόπλους»: Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή].

Ομήρου, [«Οδύσσεια»](#), [ραψωδία ψ](#). Στο «Ομήρου *Οδύσσεια*». 1965. Μτφρ. Ν. Καζαντζάκης – Ι. Θ. Κακριδής. Ανατ.: 1986. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» [«Ελληνικός Πολιτισμός»: Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου – Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα – Νεοελληνική Λογοτεχνία: [Ανεμόσκαλα](#) [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας].

Υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[«Ομορφιά»](#). Παρουσίαση του ποιήματος «Τι είναι ομορφιά;» του Χαλίλ Γκιμπράν από τη συλλογή «Ο Κήπος του Προφήτη» [πηγή: Youtube].

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

Όμηρος, [«Ιλιάδα» ραψωδία Γ](#), Εθνικό Θέατρο, Αίθουσα Εκδηλώσεων κτ. Τσίλλερ 28/10/2010, μετάφραση: Δ. Ν. Μαρωνίτης, σκηνική παρουσίαση: Εύα Κοταμανίδου, μουσική: Θ. Οικονόμου (στο πλαίσιο της παρουσίασης όλων των ραψωδιών της «Ιλιάδας», με αφορμή την ολοκλήρωση της μετάφρασης ολόκληρου του έπους από τον Δ. Ν. Μαρωνίτη). [πηγή: “Radio Theatre”: Ραδιοφωνικό Θέατρο - «Ορθόδοξη Πορεία»: Σύλλογος Ορθόδοξων Τυφλών Ελλάδος].

Φωτογραφίες/ Εικόνες

[Google Art Project](#) [Εικονικές περιηγήσεις μουσείων και ψηφιακή συλλογή πινάκων ζωγραφικής].

[«Η Ιλιάδα και η Μυκηναϊκή εποχή»](#) [«Μικρός Απόπλους»: Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή – Υπεύθ. Αγγ. Περδικούρης].

[Olga's Gallery](#) [Ψηφιακή συλλογή πινάκων ζωγραφικής].

[Τέχνη](#): Αγγειογραφία [«Ελληνικός Πολιτισμός»: Ιστοχώρος του Γ. Παπαθανασίου – Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

Ιστοσελίδες

Εφημερίδα Μακεδονία: [ρεπορτάζ](#). [15-11-2012]

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Α΄ Φάση

2 διδακτικές ώρες στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων με τέσσερις φορητούς υπολογιστές, διαδραστικό πίνακα και σύνδεση στο διαδίκτυο· και δύο ώρες στην τάξη:

Έξω από τα τείχη και κάτω στο πεδίο της μάχης

Το σενάριο εφαρμόστηκε σε ένα τμήμα της Β΄ Γυμνασίου του Διαπολιτισμικού Γυμνασίου Ευόσμου με 27 μαθητές και, επειδή δεν μπόρεσε να εξασφαλιστεί το εργαστήριο πληροφορικής, χρησιμοποιήθηκαν τέσσερις φορητοί υπολογιστές συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο.

Η διδάσκουσα υπογράμμισε εισαγωγικά στους μαθητές την ιδιαιτερότητα του ομηρικού κειμένου: να μην έχουμε ακόμη παρακολουθήσει καμία πολεμική σκηνή, ενώ ήδη βρισκόμαστε στην τρίτη ραψωδία ενός πολεμικού έπους, Επιτέλους, λοιπόν, οι δύο αντίπαλοι στρατοί έχουν παραταχθεί ο ένας απέναντι στον άλλο έτοιμοι για μάχη, την πρώτη μάχη του έπους.

Οι μαθητές, χωρισμένοι σε τέσσερις ομάδες, άνοιξαν και διάβασαν το κοινό [Φύλλο Εργασίας Α](#) και μοίρασαν μεταξύ τους τις αρμοδιότητες.

Άκουσαν την απαγγελία (διάρκειας 10 λεπτών) των [120 πρώτων στίχων της Γ΄ ραψωδίας](#) σε μετάφραση Δ. Μαρωνίτη (Ερμηνεία: Εύα Κοταμανίδου. Μουσική συνεργασία: Θοδωρής Οικονόμου. Ζωντανή ηχογράφιση από την Αίθουσα Εκδηλώσεων του Εθνικού Θεάτρου στις 28 Οκτωβρίου 2010), και κράτησαν χειρόγραφες σημειώσεις. Επειδή δεν είναι ασκημένοι να πληκτρολογούν αρκετά γρήγορα, δεν μπορούσαν να κρατήσουν σημειώσεις σε ηλεκτρονική μορφή. Η διδάσκουσα, για να τους διευκολύνει, σταματούσε σε καίρια σημεία την ακρόαση και τους έκανε, προφορικά, διευκρινιστικά ερωτήματα. Τους ζήτησε επίσης προκαταρκτικά να μετρήσουν πόσες φορές άκουσαν αναφορές για την ομορφιά του Πάρη.

Στους μαθητές άρεσε πάρα πολύ η συγκεκριμένη ακρόαση, την απόλαυσαν ως δραστηριότητα. Δεν χρειάστηκε να την ακούσουν δεύτερη φορά ούτε τους δυσκόλεψε ιδιαίτερα η μεταφραστική γλώσσα του Δ. Ν. Μαρωνίτη. Ζήτησαν μάλιστα να ακούσουν και τη συνέχεια, αλλά αυτό μετατέθηκε για επόμενη ενότητα

Κατόπιν, για οικονομία χρόνου, οι εκπρόσωποι των ομάδων πήραν διαδοχικά τον λόγο και αποδόθηκε προφορικά το νόημα της ενότητας, όπως προτείνεται εναλλακτικά στο σενάριο. Οι μαθητές δε δυσκολεύτηκαν να προσδιορίσουν την σκηνοθεσία της ομηρικής σκηνής: αρχικά περιγράφονται τα αντίπαλα στρατόπεδα Ελλήνων και Τρώων (σιωπηλοί οι Έλληνες - θορυβώδεις οι Τρώες), κατόπιν ξεχωρίζουν από το σύνολο οι δυο αντεραστές, Πάρης και Μενέλαος, και τέλος οι δυο αρχηγοί, Έκτορας και Αγαμέμνων, που συγκρατούν τους στρατούς τους και ακυρώνουν τη συλλογική σύγκρουση, αντιπροτείνοντας μια μονομαχία ανάμεσα στους άμεσα ενδιαφερόμενους με έπαθλο την Ελένη και τους θησαυρούς της. Με την απαίτηση του Αγαμέμνονα να επισφραγιστούν οι όρκοι από τον Πρίαμο προοικονομείται η μεταφορά της σκηνής μέσα στην πόλη. Οι μαθητές απόρησαν γιατί ο Αγαμέμνονας απαγόρευσε στους Αχαιούς να χτυπήσουν και να σκοτώσουν (εύκολα) τον Έκτορα τη στιγμή που βγήκε μπροστά από τους Τρώες, για να τους συγκρατήσει και να σταματήσει την επίθεση. Αυτό έγινε αφορμή για να συζητηθεί

ακροθιγώς το θέμα του πολεμικού κώδικα ηθικής που επικρατούσε στην ομηρική κοινωνία και τις προεκτάσεις του στο παρόν.

Στη συνέχεια, η διδάσκουσα ρώτησε τους μαθητές με τι συνδέεται συνήθως η έννοια της ομορφιάς και σημείωσε στον πίνακα τις απαντήσεις. Οι μαθητές ανέφεραν πως η ομορφιά συνδέεται με καλοσύνη, ερωτική και επαγγελματική επιτυχία, ευτυχία, πλούτη, αποδοχή, τύχη. Κατόπιν, εστίασαν στην ομορφιά του Πάρη στην οποία με τόση έμφαση αναφέρεται ο Όμηρος. Οι μαθητές εντυπωσιάστηκαν με τη συχνότητα της αναφοράς στα «δώρα της Αφροδίτης», χαρακτήρισαν «ψώνιο» τον Πάρη και πρόσεξαν πως, παρότι καυχιέται αυτάρεσκα για την ομορφιά του, α) αποδέχεται την ενοχή του για την αρπαγή της Ελένης, β) δείχνει δειλία (η εξωτερική ομορφιά δε συνδέεται με αντίστοιχα ψυχικά προσόντα) και γ) μόνο μετά τις σφοδρές κατηγορίες του Έκτορα, αναλαμβάνει τις ευθύνες του απέναντι στους Τρώες και προτείνει τη λύση της μονομαχίας.

Στη συνέχεια, οι μαθητές ανέλαβαν το ρόλο των πολεμικών ανταποκριτών που θα έπρεπε να συντάξουν μια πολεμική ανταπόκριση για τα γεγονότα τα οποία συνέβησαν έξω από τα τείχη της Τροίας. Η προθυμία να λειτουργήσουν ως ανταποκριτές ήταν τέτοια που, ενώ υπήρχαν στη διάθεσή τους τέσσερις φορητοί υπολογιστές και ως εκ τούτου ήταν χωρισμένοι σε τέσσερις ομάδες των επτά ατόμων, μία τριάδα και μία δυάδα παιδιών ζήτησαν από τη διδάσκουσα να αποσπαστούν από τις ομάδες τους και να συντάξουν χειρόγραφα δικά τους ξεχωριστά ρεπορτάζ, τα οποία θα πληκτρολογούσαν κατόπιν στο σπίτι τους.

Ακολούθησε συζήτηση για την οργάνωση ενός δημοσιογραφικού άρθρου, ενώ η διδάσκουσα πρόβαλε στον διαδραστικό πίνακα χαρακτηριστικές ιστοσελίδες με ηλεκτρονικά ρεπορτάζ εφημερίδων. Με κατευθυντήριες ερωτήσεις εστίασε την προσοχή τους στη δομή ενός ρεπορτάζ (τίτλος, εισαγωγική περίοδος, αναλυτική παρουσίαση με περιγραφή των γεγονότων και σχολιασμό τους) καθώς επίσης στον σημαντικό ρόλο των εικόνων. Οι μαθητές συμμετείχαν χωρίς πρόβλημα.

Στη συνέχεια, οι μαθητές συντάζαν ένα ηλεκτρονικό άρθρο-ρεπορτάζ με θέμα «Τι συμβαίνει στο πεδίο εκτός των τειχών», με δικούς τους τίτλους εμπλουτίζοντάς το με οπτικό υλικό από αγγειογραφίες, αλλά και με γλυπτά και ζωγραφικούς πίνακες.

Για να μπορέσουν οι μαθητές να ανταποκριθούν σε αυτή την αποστολή, η διδάσκουσα έθεσε στη διάθεσή τους την ιστοσελίδα του Μικρού Απόπλου με τη [μετάφραση](#) της «Ιλιάδας» του Ιάκωβου Πολυλά και την ιστοσελίδα του Ελληνικού Πολιτισμού με τη [μετάφραση](#) Καζαντζάκη – Κακριδή, αν και, όπως διαπίστωσε, δεν τη χρησιμοποίησαν (δεν τη χρειάστηκαν).

Οι εργασίες ανακοινώθηκαν στην τάξη στις δύο επόμενες διδακτικές ώρες και αξιολογήθηκαν από τους συμμαθητές τους και τη διδάσκουσα με βάση την αρτιότητα του περιεχομένου και τη μορφή και έγιναν προτάσεις για περαιτέρω επεξεργασία τους. Ενδιαφέρων ήταν ο σχολιασμός των γεγονότων έτσι όπως αποτυπώθηκε στα ρεπορτάζ των μαθητών. Με αφορμή τον αρχικό τίτλο ενός από τα ρεπορτάζ («Ο εραστής και ο κερατάς»!) έγινε μικρή συζήτηση για το ρόλο ενός πολεμικού ανταποκριτή καθώς και για τη διάκριση ανάμεσα στη δημοσιογραφία και τη σκανδαλοθηρία. Μέσα από τη συζήτηση οι μαθητές συνειδητοποίησαν ότι θα μπορούσαν να εμπλουτίσουν τα ρεπορτάζ τους παίρνοντας συνεντεύξεις από τους πρωταγωνιστές, αναφερόμενοι στις πηγές τους ή σχολιάζοντας από διαφορετική οπτική γωνία τα γεγονότα.

Β' Φάση

2 διδακτικές ώρες στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων με τέσσερις φορητούς υπολογιστές, διαδραστικό πίνακα και σύνδεση στο διαδίκτυο και 1 ώρα στην τάξη:

Μέσα στην πόλη πάνω στα τείχη

Η διδάσκουσα διάβασε τους στ. 121-244. Στον πίνακα σημειώθηκε η σκηνοθεσία της σκηνής και οι πρωταγωνιστές της, όπως προέκυψαν μέσα από διερευνητικές ερωτήσεις (στους στ. 1-120 (έξω από τα τείχη, κάτω στο πεδίο της μάχης τα δύο εμπόλεμα στρατόπεδα, νέοι άντρες, οι δυο αντίζηλοι/σύζυγοι της Ελένης – πάνω στα τείχη, οι άμαχοι, οι γέροντες της Τροίας και από το γυναικείο πληθυσμό η Ελένη).

Οι μαθητές χωρίστηκαν, έπειτα, σε τέσσερις ομάδες. Η κάθε μία ανέλαβε να περιγράψει και να ηθογραφήσει τους ομηρικούς ήρωες της *Τειχοσκοπίας* σε πρόγραμμα παρουσίασης (PowerPoint)

Η Ομάδα Β1 ανέλαβε και παρουσίασε την Ελένη. Συνέκρινε τον τρόπο με τον οποίο ο Όμηρος παρουσιάζει την ομορφιά του Πάρη με τον τρόπο που παρουσιάζει την ομορφιά της Ελένης. Προβληματίστηκε πάνω στο θέμα της απόδοσης ή μη ευθυνών στην Ελένη για τον πόλεμο μεταξύ των δυο λαών.

Η Ομάδα Β2 ανέλαβε και παρουσίασε τον Πρίαμο και τον Αντήνορα. Ειδικότερα, ανέδειξε την ηρωική τακτική εκτίμηση/μη υποτίμηση του αντιπάλου, όπως διαφαίνεται μέσα από τα λόγια των δυο γερόντων. Την συνέκριναν μάλιστα με δεδομένα της σύγχρονης εποχής.

Η Ομάδα Β3 ανέλαβε και παρουσίασε τον Αγαμέμνονα και τον Οδυσσέα. Επίσης, ανέδειξε ως βασικά στοιχεία του ομηρικού ήρωα όχι μόνο την πολεμική αρετή, που περιγράφεται ως συνώνυμο της σωματικής ρώμης, αλλά και την ευστροφία του πνεύματος και τη ρητορική ικανότητα.

Η Ομάδα Β4 ανέλαβε και παρουσίασε τον Μενέλαο και τον Αίαντα. Επιχειρηματολόγησε, επίσης, πάνω στο θέμα της δύναμης του λόγου και της εντύπωσης που προκαλεί η τεκμηριωμένη σκέψη στους ακροατές.

Οι ομάδες παρουσίασαν τις εργασίες τους σε επόμενη διδακτική ώρα στην τάξη. Ο χαρακτηρισμός των ηρώων κινήθηκε σε τυπικά μάλλον πλαίσια και ήταν περισσότερο περιγραφικός. Γενικά η χρήση του PowerPoint αποδεικνύεται πάντοτε πιο χρονοβόρα για τους μαθητές σε σχέση με το Word.

Μετά από κάθε παρουσίαση ακολουθούσε προφορικός σχολιασμός από τους μαθητές και τη διδάσκουσα.

Χαρακτηριστική ήταν η εμμονή των μαθητών στην αμφίθυμη ψυχολογία της Ελένης, την οποία μόνοι τους εντόπισαν. Τους εντυπωσίασε το γεγονός πως ο Πρίαμος αποδέχεται τα θετικά αισθήματά της για τους Έλληνες. Στην ερώτηση σε ποιο στρατόπεδο θα την ενέτασσαν, διατύπωσαν αρχικά αντίθετες απόψεις, αλλά γρήγορα κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι «δεν ανήκει πουθενά».

Γ' Φάση

Η ομορφιά στη σύγχρονη ποίηση

Για λόγους οικονομίας χρόνου η τρίτη φάση δεν εφαρμόστηκε στο σχολείο. Η διδάσκουσα πρόβαλε μόνο στον διαδραστικό πίνακα το βίντεο με το ποίημα [«Τι είναι ομορφιά;»](#) του Χαλίλ Γκιμπράν, *Ο κήπος του Προφήτη*: και προκάλεσε συζήτηση για την έννοια της ομορφιάς και των προτύπων ομορφιάς στην αρχαιότητα και τις μέρες μας. Η διδάσκουσα έδωσε στους μαθητές πληροφορίες για την [Ανεμόσκαλα](#) του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και ανέθεσε το [κοινό Φύλλο Εργασίας](#) της τρίτης φάσης ως προαιρετική εργασία στο σπίτι.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κοινό Φύλλο Εργασίας Α

Να ακούσετε προσεκτικά την [απαγγελία](#) των πρώτων 122 στίχων της Γ' ραψωδίας της «Ιλιάδας». Κατά τη διάρκεια της ακρόασης να κρατήσετε σημειώσεις, εστιάζοντας την προσοχή σας:

- Στον χώρο και τον χρόνο (πότε, πού).
- Τα πρόσωπα (πρωτεύοντα και δευτερεύοντα), την εμφάνισή τους, τα λόγια και τις πράξεις τους (εξωτερικά χαρακτηριστικά, ήθος)
- Τη ροή των γεγονότων και την κατάληξή τους.
- Πόσες φορές γίνεται αναφορά στην ομορφιά του Πάρι.

Αποστολή σας:

A) Να συντάξετε ένα κείμενο στο οποίο θα αποδίδετε το νόημα του επικού κειμένου που ακούσατε.

B) Να υποθέσετε, κατόπιν, ότι είστε πολεμικοί ανταποκριτές και να συντάξετε ένα ρεπορτάζ με θέμα «Τι συμβαίνει στο πεδίο εκτός των τειχών της Τροίας». Σκεφτείτε ποιες αλλαγές πρέπει να επιφέρετε στο κείμενο που έχετε ήδη συντάξει για να μετατραπεί σε δημοσιογραφικό ρεπορτάζ.

Μπορείτε, αν θέλετε να πάρετε ιδέες, να αναζητήσετε ηλεκτρονικά ρεπορτάζ εφημερίδων στο διαδίκτυο, όπως π.χ. της Εφημερίδας [Μακεδονία](#):

Να επιλέξετε δικό σας τίτλο και να εμπλουτίσετε το κείμενό σας με οπτικό υλικό που θα αντλήσετε από σχετικές αγγειογραφίες. Μπορείτε να αντλήσετε οπτικό υλικό από την ιστοσελίδα του [Ελληνικού Πολιτισμού](#) ή με ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο.

Φύλλο Εργασίας Β1

Αποστολή 1^η :

Σε ένα έγγραφο του Word να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας για τις παρακάτω δραστηριότητες:

1. Να επισημάνετε τους στίχους και τους τρόπους με τους οποίους ο Όμηρος αναδεικνύει την ομορφιά της Ελένης.
2. Να συγκρίνετε τις αναφορές στην ομορφιά της Ελένης με τις αναφορές στην ομορφιά του Πάρη στους στ. [Γ 1-120](#) (μετάφραση Καζαντζάκη-Κακριδή). Υπάρχει διαφορά στον τρόπο αισθητοποίησης/ παρουσίασης της ομορφιάς; Με τι διάθεση «συνοδεύεται» η αναφορά στην ομορφιά του Πάρη και με τι διάθεση στην ομορφιά της Ελένης;
3. Να επισημάνετε:
 - Πώς τοποθετείται ο Πρίαμος απέναντι στην Ελένη, τη θεωρεί υπεύθυνη για τον πόλεμο;
 - Πώς τοποθετείται η ίδια η Ελένη, αισθάνεται υπεύθυνη για τις επιλογές της;
4. Να αναζητήσετε τους στίχους [ψ 218-224](#) της «Οδύσσειας» (μετάφραση Καζαντζάκη-Κακριδή) όπου η Πηνελόπη αναφέρεται στην Ελένη. Σύμφωνα με την άποψη της Πηνελόπης, ποιος φέρει ευθύνη για τις επιλογές της Ελένης; Σε τι συμπεράσματα καταλήγετε από τη σύγκριση αυτή σχετικά με την ομηρική αντίληψη για την ευθύνη των επιλογών/ πράξεων κάθε προσώπου;

Αποστολή 2^η :

Να συνθέσετε μια παρουσίαση (PowerPoint) στην οποία θα μας συστήσετε την ομηρική Ελένη: εξωτερικά στοιχεία και ήθος/ χαρακτηρισμός. Να την εμπλουτίσετε με οπτικό υλικό από αρχαίες αγγειογραφίες. Μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο Google ή να χρησιμοποιήσετε την ιστοσελίδα του [Ελληνικού Πολιτισμού](#) και του [Μικρού Απόπλου](#).

Φύλλο Εργασίας Β2

Αποστολή 1^η

Σε ένα έγγραφο του Word να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας για τις παρακάτω δραστηριότητες:

1. Να επισημάνετε με ποιο τρόπο και ποια διάθεση απευθύνεται ο Πρίαμος στην Ελένη;
2. Να επισημάνετε με ποια διάθεση αναφέρεται ο Πρίαμος και ο Αντήνορας στους αρχηγούς του αντίπαλου αχαιϊκού στρατοπέδου;

Σε τι συμπεράσματα καταλήγετε σε σχέση με την ομηρική αντίληψη για την τοποθέτηση απέναντι σε αντιπάλους;

Αποστολή 2^η :

Να συνθέσετε μια παρουσίαση (PowerPoint) στην οποία θα μας συστήνετε τον Πρίαμο και τον Αντήνορα: εξωτερικά στοιχεία και ήθος/ χαρακτηρισμός. Να την εμπλουτίσετε με οπτικό υλικό από αρχαίες αγγειογραφίες. Μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο Google ή να χρησιμοποιήσετε την ιστοσελίδα του [Ελληνικού Πολιτισμού](#) και του [Μικρού Απόπλου](#).

Φύλλο Εργασίας Β3

Αποστολή 1^η

Σε ένα έγγραφο του Word να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας για την παρακάτω δραστηριότητα:

Να επισημάνετε με τι είδους χαρακτηριστικά παρουσιάζεται στο ομηρικό κείμενο ο Αγαμέμνονας (από τον Πρίαμο και την Ελένη) και ο Οδυσσεάς (από τον Πρίαμο και τον Αντήνορα);

Σε τι συμπεράσματα καταλήγετε σε σχέση με την ομηρική αντίληψη για τις αρετές που πρέπει να διαθέτει ένας ομηρικός ήρωας;

Αποστολή 2^η :

Να συνθέσετε μια παρουσίαση (PowerPoint) στην οποία θα μας συστήσετε τον Αγαμέμνονα και τον Οδυσσέα: εξωτερικά στοιχεία και ήθος/ χαρακτηρισμός. Να την εμπλουτίσετε με οπτικό υλικό από αρχαίες αγγειογραφίες. Μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο Google ή να χρησιμοποιήσετε την ιστοσελίδα του [Ελληνικού Πολιτισμού](#) και του [Μικρού Απόπλου](#).

Φύλλο εργασίας Β4

Αποστολή 1^η

Σε ένα έγγραφο του Word να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας για τα παρακάτω θέματα:

1. Από ποιον παρουσιάζεται ο Μενέλαος; Γιατί δεν παρουσιάζεται από την Ελένη, όπως οι άλλοι ήρωες;
2. Η επίσκεψη του Μενέλαου και του Οδυσσέα στην Τροία πριν από τον πόλεμο (στ. 204-224) αποτελεί μαρτυρία χρήσης της διπλωματίας στις διακρατικές σχέσεις. Ποιο είναι το ισχυρό όπλο της διπλωματίας, όπως προβάλλεται μέσα από το ομηρικό κείμενο;

Σε τι συμπεράσματα καταλήγετε σε σχέση με την ομηρική αντίληψη για τη δύναμη του λόγου;

Αποστολή 2^η :

Να συνθέσετε μια παρουσίαση (PowerPoint) στην οποία θα μας συστήσετε τον Μενέλαο και τον Αίαντα: εξωτερικά στοιχεία και ήθος/ χαρακτηρισμός. Να την εμπλουτίσετε με οπτικό υλικό από αρχαίες αγγειογραφίες. Μπορείτε να κάνετε ελεύθερη αναζήτηση στο Google ή να χρησιμοποιήσετε την ιστοσελίδα του [Ελληνικού Πολιτισμού](#) και του [Μικρού Απόπλου](#).

Κοινό Φύλλο Εργασίας Γ

Να επισκεφτείτε την [Ανεμόσκαλα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας](#). Να γράψετε στο πλαίσιο αναζήτησης τη λέξη «ομορφιά». Από τα αποτελέσματα που θα προκύψουν να επιλέξετε ένα ποίημα που σας αρέσει να παρατηρήσετε πώς περιγράφεται σε αυτό η ομορφιά. Να δημιουργήσετε μια παρουσίαση (PowerPoint) με τους στίχους του και ή να το οπτικοποιήσετε χρησιμοποιώντας ψηφιοποιημένους ζωγραφικούς πίνακες ή να γράψετε ένα δικό σας κείμενο εμπνευσμένοι από αυτό.

Ψηφιακές συλλογές ζωγραφικής υπάρχουν στο διαδίκτυο, όπως της [Olga's Gallery](#). Μπορείτε επίσης να εκμεταλλευτείτε το [Google Art Project](#) που διαθέτει ψηφιακή περιήγηση και συλλογές πινάκων των σημαντικότερων μουσείων.

Να παρουσιάσετε την εργασία σας στην ολομέλεια.

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Στην Α' Φάση:

1. Για οικονομία χρόνου η απόδοση του νοήματος της ακρόασης μπορεί να γίνει προφορικά και όχι γραπτά. Στη συζήτηση που θα προκύψει ο διδάσκων μπορεί να εστιάσει την προσοχή των μαθητών, εκτός από την ομορφιά του Πάρη, και στο θέμα του κώδικα πολεμικής ηθικής, π.χ. γιατί ο Αγαμέμνωνας δεν επιτρέπει στους Αχαιούς να πλήξουν τον Έκτορα τη στιγμή που εκείνος είναι ευάλωτος καθώς προσπαθεί να αποτρέψει τους Τρώες να επιτεθούν στους Αχαιούς;

2. Για την εξοικείωση των μαθητών με το δημοσιογραφικό ρεπορτάζ, αν ο διδάσκων εκτιμήσει πως οι δυνατότητες της τάξης και τα χρονικά περιθώρια του το επιτρέπουν, μπορεί να αξιοποιήσει για αυτό το σκοπό τα σώματα κειμένων των εφημερίδων *Μακεδονία* και *Νέα* της [Πύλης για την Ελληνική γλώσσα](#). Ειδικότερα, ζητά από τους μαθητές του να επιλέξουν από τα κειμενικά είδη το [«ελεύθερο ρεπορτάζ»](#). Το μειονέκτημα σε αυτή την περίπτωση είναι η εστίαση αποκλειστικά στο δημοσιογραφικό λόγο (μονοτροπικό κείμενο) και όχι στη μορφή του ρεπορτάζ, καθώς στην Πύλη αποκλείονται οι τυπογραφικές διαφοροποιήσεις των στοιχείων και δεν συμπεριλαμβάνεται οπτικό υλικό.

3. Στην Α' Φάση θα μπορούσαν να δοθούν δύο Φύλλα Εργασίας. Το ένα να ζητά από τα παιδιά να συντάξουν το ρεπορτάζ ως ρεπόρτερ των Ελλήνων, ενώ το δεύτερο ως ρεπόρτερ των Τρώων. Στη συζήτηση που θα ακολουθήσει να δοθεί έμφαση στις διαφοροποιήσεις της οπτικής γωνίας προσέγγισης. Μπορεί επίσης σε αυτό το πλαίσιο, ως επέκταση, να διερευνηθεί ο ρόλος των πολεμικών ανταποκριτών (οι δυσκολίες, οι κίνδυνοι και η αξία της εργασίας τους).

Στη Β' Φάση

1. Θα μπορούσε να αξιοποιηθεί, είτε ως αφόρμηση είτε μετά την ανάγνωση της ενότητας της *Τειχοσκοπίας*, ο [πίνακας του Πολύγνωτου](#) για την άλωση της Τροίας σε περιγραφή του Πausanία και απόδοση Carl Robert [σχέδιο του H. Shenck, 17tes Hallisches Winkkelmannsprogram, 1893], καθώς και η σχετική περιγραφή της

Ελένης («Φωκικά», Χ, 25,4) στην ιστοσελίδα του Μικρού Απόπλου. Ειδικότερα, ο διδάσκων θα μπορούσε να προβάλει την απόδοση του περίφημου πίνακα στο διαδραστικό πίνακα και να ζητήσει από τους μαθητές να προσδιορίσουν με ποιον τρόπο αποδίδεται εικαστικά η ομορφιά της Ελένης (κάθεται σε θρόνο και δυο θεραιαινίδες την κοιτούν με θαυμασμό). Θα μπορούσε επίσης να διαβάσει τη σχετική περιγραφή του Πausanias και να ζητήσει από τους μαθητές να τη συγκρίνουν με την ομηρική απόδοση της ομορφιάς της Ελένης.

2. Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων αυτής της φάσης, μπορεί να απευθυνθεί στους μαθητές η ερώτηση «Σε ποιο στρατόπεδο θα ενέτασσαν την Ελένη, το ελληνικό ή το τρωικό». Έτσι οι μαθητές θα προβληματιστούν για τη θέση της Ελένης στον οριακό χώρο μεταξύ των δύο αντιπάλων.

Σε αυτό το πλαίσιο, μπορεί ακόμη ο διδάσκων να παραπέμψει τους μαθητές σε ιστοσελίδες με ζωγραφικούς πίνακες εμπνευσμένους από τη συγκεκριμένη ραψωδία, όπως του Gustave Moreau, [Helen on the Ramparts of Troy](#), 1885 ή του Frederick Leighton, [Helen Of Troy](#), 1865 (μπορεί να τους αναζητήσει κανείς είτε στην αγγλική έκδοση της Wikipedia, στο λήμμα [Helen of Troy](#), είτε με ελεύθερη αναζήτηση στο διαδίκτυο) και να ζητήσει από τους μαθητές να αποκρυπτογραφήσουν πίσω από την εικαστική απεικόνιση τις σκέψεις της Ελένης.

Στη Γ' Φάση

Θα μπορούσε, με ελεύθερη αναζήτηση των μαθητών στα πλαίσια του Σχεδιασμού, να γίνει διερεύνηση της αλλαγής των προτύπων της ομορφιάς σε διάφορες εποχές, και να ζητηθεί από τα παιδιά να δημιουργήσουν μια παρουσίαση (PowerPoint) με πρότυπα ανδρικής ή γυναικείας ομορφιάς από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας.

Θα μπορούσε επίσης η διερεύνηση να περιοριστεί χρονικά στις τελευταίες δεκαετίες και να αναδειχτεί η συσχέτιση της ομορφιάς με τη βιομηχανία της μόδας ή τη βιομηχανία του κινηματογράφου στις μέρες μας.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Χρειάστηκε επιπλέον χρόνος για την εφαρμογή του σεναρίου. Για τον λόγο αυτό «θυσιάστηκε» η Γ΄ Φάση του, αν και όπως έδειξε η συμμετοχή των μαθητών στη μικρή συζήτηση στο τέλος της Β΄ Φάσης, θα είχε αρκετό ενδιαφέρον.

Για την Α΄ Φάση: θα ήταν προτιμότερο η ουσιαστική γνωριμία των μαθητών με τα χαρακτηριστικά του δημοσιογραφικού λόγου να είχε προηγηθεί της εφαρμογής του σεναρίου, γιατί χρειάζεται κάποιον χρόνο και συμπιέζει τις άλλες δραστηριότητες του σεναρίου. Βέβαια, το γεγονός ότι, ενταγμένη στο κύριο σώμα του σεναρίου, η δομή του δημοσιογραφικού ρεπορτάζ περνά αμέσως στην εφαρμογή, είναι ένα χρονοβόρο μεν, άμεσο δε συγκριτικό πλεονέκτημα. Θα μπορούσε επίσης να συμπιεστεί ο χρόνος της παρουσίασης των ρεπορτάζ, αλλά η διδάσκουσα έκρινε πως τα θέματα που προέκυψαν για συζήτηση δεν έπρεπε να παραθεωρηθούν, γιατί άνοιγαν τον ορίζοντα των παιδιών και υπήρχε πολύ έντονη συμμετοχή.

Στη Β΄ Φάση: δεν εμπεδώθηκε, όσο η διδάσκουσα θα επιθυμούσε, η χρήση του επιθέτου στην ηθογράφηση των ηρώων. Ίσως τα αποτελέσματα να φανούν σε επόμενες δραστηριότητες, καθώς έγινε εκτενής συζήτηση κατά την παρουσίαση των εργασιών των παιδιών.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κακριδής, Ι.[1953] 1985. *Ομηρικά Θέματα*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της «Εστίας»

Κομνηνού-Κακριδή, Ο. 1947. *Σχέδιο και τεχνική της Ιλιάδας*. Αθήνα: Ίκαρος

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html [15.11.2012]

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός υπολογιστής* 2, 111-124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Μαρωνίτης, Δ. [1999] 2005. *Ομηρικά μεγαθέματα: πόλεμος, ομιλία, νόστος*. Αθήνα: Κέδρος

Μαρωνίτης, Δ. «Οι γυναίκες του έπους», *έπη & γράμματα αρχαιογνωσίας & νεογνωσίας*

<http://www.epea.gr/content.php?id=166> [15-11-12]